

نقش روانشناسی رنگ در معماری منازل با محوریت طراحی داخلی

فاطمه رضایی، کارشناسی ارشد روان‌شناسی بالینی دانشگاه آزاد اسلامی ایران واحداهدان Fr0566336@gmail.com

سارا رضایی، کارشناسی ارشد روان‌شناسی بالینی دانشگاه آزاد اسلامی واحداهدان sararezace211272@gmail.com

محمدعلی فردین، استادیار گروه روان‌شناسی بالینی واحداهدان fardinmohamadali@yahoo.com

چکیده

خواص و تأثیر رنگ‌ها در معماری منازل حائز اهمیت است و در میان فضاهای مختلف معماری ابنیه مسکونی از مهم‌ترین فضاهایی است که بخش غالب عمر انسان‌ها در آنها سپری می‌شود از آنجاکه مبحث نور و رنگ و تأثیرات آن بسیار پیچیده است تأثیرات آن در گذر زمان مشخص می‌شود انسان‌ها به‌خاطر اینکه مدت‌زمان طولانی در این فضاها ساکن هستند در معرض تابش انرژی‌های مختلف ساطع شده از رنگ‌ها هستند و تابش‌های مستمر این رنگ‌ها باعث می‌شود که تأثیرات آن بر روح و روان انسان‌ها عمیق باشد و دارای ماندگاری بلند مدتی باشد انگیزه اصلی مطالعات مروری حاضر ضرورت به‌کارگیری مناسب رنگ و نور در معماری منازل با محوریت طراحی داخلی است در این مطالعه با مروری بر اصول و قوانین پیشنهادی در طراحی رنگ‌ها در معماری منازل مورد بررسی قرار می‌گیرد تا بر طراحی صحیح و کاربرد مناسب رنگ‌ها در منازل و طراحی داخلی در جهت ایجاد آرامش برداشته شود چینه‌های مناسب رنگی به لحاظ زیبایی‌شناسی نیز قادر است شرایط جذاب و خوشایندی فراهم سازد از آنجایی که شناخت روان‌شناسی رنگ‌ها امروز از ضروریات حرفه‌ای طراحان داخلی بشمار می‌آید هدف این مقاله مروری بر روان‌شناسی رنگ‌ها در معماری منازل است.

واژگان کلیدی:

تأثیر رنگ، روان‌شناسی رنگ، معماری منازل، طراحی داخلی

مقدمه

طراحی منازل به‌عنوان فضایی که انسان‌ها در آنها زندگی می‌کنند از جنبه‌های مختلفی حائز اهمیت است و در میان فضاهای معماری ابنیه مسکونی فضایی که انسان بیشتر عمر خود را در آن سپری می‌کند [۱]

دکوراسیون داخلی عبارت است از هماهنگ‌سازی طراحی شده برای به جلوه درآوردن ۱- رنگ‌ها ۲- نورها ۳- مبلمان و... در یک فضا به‌صورت هنرمندانه است [۲] طراحی داخلی زندگی همه‌آحاد جامعه را تحت‌تأثیر قرار می‌دهد و طبق قوانین و اصول چیدمانی دارد که در واقع با رعایت این اصول و قوانین عملکرد فیزیکی و روانی افراد استفاده‌کننده را افزایش می‌دهد [۳] رنگ یکی از اثرگذارترین عناصر فضایی بر ذهن انسان است و رنگ محیط منازل یکی از مؤلفه‌هایی است که در طراحی منازل اهمیت دارد و بر جسم و روح و روان انسان تأثیرگذار است و رنگ‌ها دارای معنی و منعکس‌کننده احساس ماهستند و هریک از طیف‌ها حس عمیق را در محیط القا می‌کند [۳] اهمیت انتخاب رنگ‌های مناسب در طی قرن‌ها سبب شده است که برخی رنگ‌ها به نمادهایی از احساسات درونی و حالت شخصیتی و اجتماعی تبدیل شوند رنگی که برای دیوار کف و سقف انتخاب می‌شود بر زیبایی فضای داخلی تأثیرگذار خواهد بود [۴] ضمناً رنگ انتخابی می‌تواند یک اتاق را بزرگ‌تر، کوچک‌تر، عریض‌تر، باریک‌تر، عمیق‌تر، بلندتر، روشن‌تر و یا گرم‌تر نشان دهد براین‌اساس روان‌شناسان و محققان و همچنین میر صائم عبدالله‌پور و همکاران در مقاله تأثیر دکوراسیون داخلی بر روان افراد به این نتیجه رسیدند که دکوراسیون و طراحی داخلی خانه می‌تواند بسیاری از مشکلات رفتاری افراد را حل کند و به بهبود روحیه آنها کمک کند به شرطی که بعضی از جزئیات ظریف که بسیار مؤثر هستند رعایت شود و به‌طور کلی تأثیر طراحی داخلی به دو صورت است یکی تأثیر طراحی بر خود فضای مورد طراحی و دیگری تأثیر فضا روی افراد است [۱] هدف پژوهش حاضر نقش روان‌شناسی رنگ در معماری منازل با محوریت طراحی داخلی است و این مقاله به روش پژوهش کتابخانه‌ای و مرور منابع از پیش تهیه شده است.

روان‌شناسی رنگ

تأثیرات رنگ محیط بر روح و روان انسان از گذشته تا حال شناخته شده است تحقیقات حاکی از آن است که به‌طور غریزی در مقابل رنگ‌های قرمز و نارنجی احساس گرما و در برابر سبز و آبی احساس سرما ایجاد می‌شود که منجر به پیدایش واژه‌های رنگ گرم و سرد می‌شود [۵] واکنش‌های بیولوژیکی به رنگ صرفاً از نظر ماهیت واکنش‌های فیزیکی هستند در عوض واکنش نوری آثار به‌یک‌رنگ در واقع واکنش به انرژی و موج‌های نوری است آزمایش نشان داده‌اند که حتی اگر فرد کور هم باشد؛ اما ضربان قلب او به طرز قابل‌توجهی در هنگام قرارگرفتن در معرض رنگ قرمز افزایش و در هنگام قرارگرفتن در معرض رنگ آبی کاهش می‌یابد مطالعات الگوهای خاصی از ارجحیت رنگی را شناسایی کرده‌اند که رابطه تنگاتنگی با: سن، ویژگی شخصیتی و اقتصادی و اجتماعی دارد افراد جوان‌تر به سمت رنگ‌های اشباع‌تر و افراد مسن به سمت رنگ‌های کمتر اشباع متمایل هستند در ادامه رنگ‌های پرکاربرد در معماری را مورد بررسی قرار داده‌ایم

روان‌شناسی رنگ قرمز

کاراکتر: مهیج و محرک.

مثبت: پراحساس، گرم، پراشتیاق، فعال، قوی.

منفی: سخت و شدید، مهاجم، حریص، به رنگ خون.

قرمز غالب‌ترین و پویاترین رنگ در میان رنگ‌هاست.

رنگ قرمز در معماری به‌عنوان تحریک‌کننده اشتها شناخته شده و رنگ عالی برای اتاق غذاخوری است.

سقف: محل‌کننده، تحمیل‌کننده، سنگین.

دیوار: مهاجم و پیش‌رونده.

کف: هوشیاری و هشدار.

روان‌شناسی رنگ نارنجی

کاراکتر: محرک، تسلی‌بخش، هیجان.

مثبت: بانشاط، سرزنده، پرنرژی، برون‌گرا.

منفی: ناخوانده، سخت، شدید.

رنگ نارنجی نسبت به رنگ قرمز کمتر شدید و زمخت است نارنجی از کاراکترهای منفی کمی برخوردار است با این وجود اگر آن را در طراحی به‌صورت کم‌رنگ و کم‌اشباع به کاربرد ممکن است که کم‌ارز و کم‌شور و حرارت به نظر برسد.

رنگ نارنجی در معماری

سقف: مهیج و محرک و توجه طلب.

دیوار: گزم و درخشان.

کف: فعال و جنبش و حرکت‌گرا.

روان‌شناسی رنگ زرد.

کاراکتر: تسلی بخش

مثبت: آفتابی، شاد، درخشان.

منفی: خودپسند و خودمحوری، درخشان و خودنما.

هنگامی که رنگ زرد خالص باشد از تمامی رنگ‌ها شادتر است رنگ زرد انعکاس کننده گرمی، شادی و الهام است و نشانه‌ای از روشن‌نگری و ارتباط است.

رنگ زرد در معماری

سقف: روشن و درخشان.

دیوار: گرم و محرک برای انگیزش.

کف: تعالی بخش و روحیه دادن و تفریح آمیز.

روان‌شناسی رنگ بنفش و ارغوانی

کاراکتر: مغلوب‌کنندگی و تحت‌کنترل درآوردن.

مثبت: باوقار، بزرگ، بلندمرتبه، انحصاری.

منفی: تنهایی، اندوهگین، خودپسندی بنفش می‌تواند ظریف، خوشایند، حساس و دل‌چسب یا آشفته به نظر آید.

رنگ بنفش و ارغوانی در معماری

سقف: مشوش کننده و گیج‌کننده.

دیوار: سنگین و مقاومت‌ناپذیر.

کف: زودگذر و فانی.

روان‌شناسی رنگ صورتی

کاراکتر: سرزنده و آرامش بخش.

مثبت: سرزندگی، آرامش بخش، خصوصی، صمیمی.

منفی: بیش از اندازه شیرین، کم مقاومت وضعیت.

رنگ صورتی در معماری

سقف: حساس، ظریف، آرامش بخش.
دیوار: بازداری از خشونت، محرمانه، صمیمی.
کف: بسیار ظریف به ندرت مورد استفاده قرار می گیرد.

روان شناسی رنگ قهوه ای

کاراکتر: مغلوب کننده، تسلیم کننده، کنترل کننده.
مثبت: گرم، ایمن، پایدار.
منفی: ناراحت کننده، سنگین؛ سخت.

رنگ قهوه ای در معماری

سقف: ناراحت کننده، رنج آور، سخت، سنگین و دشوار.
دیوار: ایمن و مطمئن اگر چوب باشد و اگر رنگ باشد این حس ها کمتر خواهد بود.
کف: ثابت و استوار.

روان شناسی رنگ سبز

کاراکتر: گوشه گیر و آرامش بخش.
مثبت: آرام، نیروبخش، آسوده و طبیعی.
منفی: معمولی، خسته کننده، گناهکار.

رنگ سبز آرامش بخش ترین رنگ برای چشم است سبز می تواند نماد طبیعت است و هم ناخوشی رنگ سبز در معماری آرامش بخش است و بهترین انتخاب برای اتاق خواب است سقف: محافظ، انعکاس آن روی پوست شاید ناخوشایند باشد.

دیوار: خونسرد، امن، آرام، مطمئن، غیرفعال، مهیج.

کف: طبیعی، نرم، آرامش بخش، خنک، خونسرد.

روان شناسی رنگ آبی

کاراکنتر: گوشه گیر، کناره گیر، آرامش بخش.

مثبت: خونسرد، آرام، معتدل، میانه رو، ایمن، راحت و اصیل.

منفی: ترساننده، ناامیدکننده رنگ آبی روشن شفاف خنک و آرامش بخش به نظر می آید رنگ آبی در معماری آرامش بخش است و بهترین انتخاب برای اتاق خواب است.

سقف: نجومی، خنک، پس روی کردن، سنگین و ناراحت کننده.

دیوار: خنک و غیر صمیمی، مشوق، دلگرم کننده و عمق دهنده به فضا.

کف: احساس امیدبخش از آسانی و سادگی قانع کننده، واقعی، سخت.

روان شناسی رنگ سفید

کاراکنتر: بی تفاوت و بی توجه.

مثبت: تمیز، تازه، درخشان.

منفی: خالی، بی بار، بیهوده.

رنگ سفید یکی از پرکاربردترین رنگها در فضاهای داخلی و خارجی در کاربردهای مختلف است؛ اما برای استفاده نکردن از رنگ سفید به عنوان رنگ اصلی در یک فضا و سازه دلیل و توجیهاات بسیار زیادی را می توان برشمارد.

رنگ سفید در معماری

سقف: خالی، کمک به پخش منابع نوری و کاهش سایه ها.

دیوار: خنثی، استریل، بدون انرژی.

کف:ضد لمس.

روان شناسی رنگ خاکستری

خنثی نسبت به آرامش و سکون.

مثبت: خنثی.

منفی:خسته کننده.

رنگ خاکستری کاربردهای روان درمان بخش بسیار محدودی دارد؛ از این رو مد و سبک حال حاضر در استفاده از آن در دیوارهای معقول و منطقی است.

رنگ خاکستری در معماری

سقف:سایه دار.

دیوار: خنثی و خسته کننده.

کف: خنثی.

روان شناسی رنگ سیاه

مثبت: عمیق و انتزاعی.

منفی: شوم، بدبین، نا خجسته.

سیاه اغلب باقدرتسرکوب کنندگی، تاریکی و مجهول بودن همراه است در معماری اغلب به منظور ایجاد فضا و نقاط مشخص و مجزا مانند خروجی و ورودی سیستم های تهویه مورد استفاده قرار می گیرد.

رنگ سیاه در معماری

سقف: توخالی.

دیوار: شوم، زندان مانند.

کف:عجیب وغریب، انتزاعی.

نتیجه گیری

رنگ نقش حیاتی در دنیای طراحی دارد و به دلیل بسیاری می تواند زندگی انسان ها را تحت تأثیر قرار دهد. دانستن اثرات روان شناختی رنگ ها برای افرادی که در زمینه های مختلف طراحی کار می کنند ضروری است از زمان تولد تا زمان مرگ رنگ در تمام جنبه های زندگی مشهود است و استفاده و انتخاب رنگ قابل توجه است. رنگ ها بخش مهمی از زندگی هستند و اثرات روانی فیزیولوژیکی و اجتماعی مثبت یا منفی را تعیین می کنند اگر هدف آرامش باشد رنگ مناسب برای انتخاب در خانه ها و در لباس ها آبی و سبز خواهد بود و اگر تمایل به انرژی و هیجان و خلاقیت باشد رنگ های صحیح زرد و نارنجی و قرمز است. آگاهی از روان شناسی رنگ ها امروزه از ضروریات حرفه ای طراحان معماری در منازل است.

فهرست منابع

- 1 - محمد منان رئیسی، سینا ثمره شاه‌پسند تبیین رنگ‌های متناسب با ریز فضاهاى مسکونی بر پایه آموزه‌های اسلامی فصلنامه علمی پژوهشی شماره ۱-۷ بهار (۱۳۹۶)
- 2 - میر صائم عبدالله پور، دکتر بابک فضلی، مهندس امین جعفری سبک‌شناسی در دکوراسیون داخلی همایش بین‌المللی پژوهش در مهندسی علوم و تکنولوژی (۱۳۹۵).
- 3 - خدابخش جوادیان کوفیانی، ابراهیم رحمانی تأثیر رنگ در معماری داخلی هشتمین کنگره ملی مهندسی عمران بابل (۱۳۹۳)
- 4 - آیت ابلهی، حبیب‌ال...مبانی نظری هنرهای تجسمی، سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (۱۳۸۵)
- 5 - مرضیه عاطفی پور، محمد مسعود، فروغ مهیار، منصور پاگیری قلعه‌نویی تأثیر رنگ در طراحی داخلی بیمارستان، نشریه علمی ترویجی مطالعات در دنیای رنگ جلد ۷ شماره ۳ (۱۳۹۶)

www.magiran.com

www.noormagz.com

www.google.com